

Kuvallinen tarinankerronta toisen sukupolven maahanmuuttajien osallistamisen metodina

Katja Virolainen

Examensarbete för Samhällspedagog (YH)-examen

Utbildningsprogrammet för medborgaraktivitet och ungdomsarbete

Åbo 2011

OPINNÄYTETYÖ

Tekijä: Katja Virolainen

Koulutusohjelma ja paikkakunta: Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma, Turku

Ohjaajat: Micaela Strömborg, Hasan Habib

Nimike: Kuvallinen tarinankerronta toisen sukupolven maahanmuuttajien osallistamisen metodina

---

Päivämäärä 20.4.2011

Sivumäärä 32

Liitteet 1

Tiivistelmä

Opinnäytetyö käsittelee kuvallisen tarinankerronnan metodia, joka on luotu erityisryhmien osallistamiseen. Teoksessa käsitellään ensimmäistä projektia, jossa metodia on käytetty toisen sukupolven maahanmuuttajanuorten kanssa. Opinnäytetyön tilaaja on Turun kaupungin nuorisoasiainkeskuksen monikulttuurinen ja kansainvälinen nuorisotyö. Opinnäytetyön tavoitteena on luoda metodi, joka käyttää valokuvausta erityisryhmän jäsenten mielipiteiden esiin tuomiseen antaen heille käsityksen yhteiskunnallisesta osallisuudesta ja vaikuttamisesta.

Metodin tavoitteena on tunne osallisuudesta ja siitä, että omat mielipiteet tulevat nähdyiksi ja kuulluiksi. Metodin taustalla ovat teoriat kuvallisesta tarinankerronnasta ja osallisuudesta, sekä kontaktihypoteesi. Metodi koostuu viidestä osasta: ryhmätapaamiset, valokuvanäyttelyssä käynti, valokuvaus, kirjoittaminen ja näyttely osallistujien ottamista kuvista ja kirjoittamista teksteistä. Ensimmäisessä projektissa oli mukana kuusi toisen sukupolven maahanmuuttajanuorta, jotka tapasivat kerran viikossa kahdeksan viikon ajan. Metodin tavoitteiden toteutumista tutkittiin kyselylomakkeella ja ryhmähaastattelussa, sekä projektin aikana havainnoiden. Ensimmäinen valokuvaprojekti oli onnistunut kokonaisuus. Nuoret olivat ylpeitä valokuvistaan, teksteistään ja näyttelystä. He kokivat voivansa vaikuttaa kuvillaan, mikä osoittaa, että metodi toimi osallistamisen välineenä.

Kieli: Suomi Avainsanat: kuvallinen tarinankerronta, toinen sukupolvi, osallisuus

---

EXAMENSARBETE

Författare: Katja Virolainen

Utbildningsprogram och ort: Medborgaraktivitet och ungdomsarbete, Åbo

Handledare: Micaela Strömborg, Hasan Habib

Titel: Visuellt berättande som metod att främja delaktighet hos andra generationens invandrare

---

Datum 20.4.2011   Sidantal 32   Bilagor 1

Abstrakt

Examensarbetet handlar om metoden av visuellt berättande. Den är skapat för att främja delaktighet hos specialgrupper. Uppdragsgivaren för examensarbetet är Åbo stads ungdomscentral mångkulturellt och internationellt ungdomsarbete. I arbetet behandlas det första projektet där metoden har använts med andra generationens invandrarungdomar. Målet med slutarbetet är att skapa en metod, som har fotografi som medel för att synliggöra specialgruppens åsikter och ge dem förståelse för delaktighet och samhällelig påverkan.

Målet med metoden är att deltagarna får en delaktighetskänsla och får sina egna åsikter hörda och sedda i samhället. Som bakgrund för metoden står teorier om visuellt berättande och delaktighet samt kontakthypotesen. Metoden innehåller fem delar: gruppmöten, besök av en fotoutställning, fotograferande, skrivande samt utställning av deltagarnas foton och texter. I det första projektet deltog sex andra generationens invandrare, som träffades en gång i veckan under åtta veckor. Det undersöktes hur målen hade möts med hjälp av ett frågeformulär och en gruppintervju samt utgående från observation under projektet. Det första projektet var en lyckad helhet. Ungdomarna var stolta över sina foton, texter och utställningen. De kände att de kunde påverka med sina bilder. Metoden fungerade således som ett medel för att främja delaktighet.

Språk: finska Nyckelord: visuellt berättande, andra generationens invandrare, delaktighet

---

BACHELOR'S THESIS

Author: Katja Virolainen

Degree Programme: Youth work and civic activities, Turku

Supervisors: Micaela Strömborg, Hasan Habib

Title: Visual storytelling as a method of participation for second generation immigrants

---

Date April 20th 2011   Number of pages 32   Appendices 1

Summary

This bachelor thesis is about a method of visual storytelling developed for participation in the society for special groups. The thesis introduces the first project made with the method with young second generation immigrants. The bachelor thesis is made for Turku youth department's multicultural and international youth work. The aim of the thesis is to develop a method that will use photography to have the opinions of special groups recognized giving them a perception of participation and influencing the society.

The aims of the method are that the participants get a sense of participation and see that their opinions are seen and heard. Behind the method there are theories about visual storytelling and participation and contact hypothesis. The method consists of five parts: group meetings, visiting a photo exhibition, photographing, writing and an exhibition of the participants' photos and texts. In the first project participated six second generation immigrants who had meetings once a week for eight weeks. It was researched with a questionnaire and group interview whether the aims were reached. The first photo project was a success. The young people were proud of their photos, texts and the exhibition. They felt that they can make a difference with their pictures, which shows that the method worked for participation in the society.

Language: Finnish   Key words: participation, second generation immigrants, visual storytelling

---

Sisällysluettelo:

1 Johdanto.....	1
2 Teoreettinen viitekehys.....	2
2.1 Kuvallinen tarinankerronta.....	2
2.1.1 Kuvallinen tarinankerronta osallistamisessa.....	3
2.2 Osallisuus	3
2.2.1 Kontaktihypoteesi	6
2.3 Toinen sukupolvi.....	7
2.3.1 Rumbaut'n määritelmä	8
3 Projektin lähtökohdat.....	9
3.1 Tausta	9
3.1.1 Ryhmän kokoaminen	9
3.1.2 Ryhmän kontakti kantaväestöön	10
3.1.3 Ryhmäläisten tausta	11
3.1.4 Ryhmäkoko	11
3.2 Tavoitteet.....	12
4 Projektin vaiheet	13
4.1 Tapaamiset	13
4.2 Ohjaus.....	16
4.3 Näyttely	16
4.4 Tutkimus.....	17
5 Tulokset	18
5.1 Oppiminen.....	18
5.2 Kuulluksi tuleminen	19
5.3 Yhteiskunnallinen vaikuttaminen.....	19
5.4 Kritiikin kohtaaminen	20
5.5 Palaute projektista	21
5.6 Osallistujien valokuvat ja tekstit	23
6 Analyysi.....	29
7 Pohdinta.....	31
Lähdeluettelo	
Liitteet	

1 Johdanto

Haluan tällä opinnäytetyöllä kehittää Suomessa jo tehtävää nuorisotyötä ja luoda metodin, jota voidaan soveltaa tukemaan minkä tahansa erityisryhmän osallisuutta. Tein kahden kuukauden kuvallisen tarinankerronnan projektin toisen sukupolven maahanmuuttajanuorten kanssa. Työ on Turun Nuorisoasiainkeskuksen monikulttuurisen ja kansainvälisen nuorisotyön tilaama ja kuvallisen tarinankerronnan projekti toteutettiin keväällä 2011.

Toisen sukupolven maahanmuuttajat on mielenkiintoinen kohderyhmä, koska lähtökohtaisesti se juurtuu kahden kulttuurin väliin - he elävät kahden kulttuurin vaikutuspiirissä. Nuoren vanhempien kulttuuri on erilainen kuin ympäröivä suomalainen kulttuuri.

Suomessa Miina Savolainen on tuonut valokuvan käytön tunnetuksi voimauttamisen ja nuorisotyön välineenä Maailman ihanin tyttö-projektillaan (Savolainen 2008). Hänen työnsä on saanut minut kiinnostumaan valokuvauksesta ja kuvallisesta tarinankerronnasta metodeina, joihin olen tutustunut tarkemmin opiskeluissani ja työharjoittelussa Tanskassa. Savolainen (2008: 182-184) lähtee työssään voimauttamisen näkökulmasta, jota en opinnäytetyössäni käsittele. Metodini taustalla ovat teoriat kuvallisesta tarinankerronnasta ja osallisuudesta, sekä kontaktiteoria. Teorioita ja toisen sukupolven määritelmää käsittelen luvussa kaksi.

Metodini koostuu viidestä osasta: ryhmätapaamiset, valokuvanäyttelyssä käynti, valokuvaus, kirjoittaminen ja näyttely osallistujien ottamista kuvista ja kirjoittamista teksteistä. Projektin vaiheet ja käytännön kokemukset avaan luvussa kolme ja neljä. Metodi on yhdistelmä kuvallista tarinankerrontaa ja osallisuutta.

Tutkimuskysymykseni on: Miten ryhmäläiset kokivat metodin vaikutuksen heidän osallisuuden tunteeseensa, kokivatko he tulleen nähdyksi ja kuulluksi, sekä mitä he oppivat projektin aikana? Tutkimus on kvalitatiivinen haastattelututkimus hermeneuttisesta näkökulmasta.

2 Teoreettinen viitekehys

Teoriat, joita käytin metodini pohjalla ovat kuvallinen tarinankerronta, osallisuus ja kontaktihypoteesi. Kohderyhmänäni oli toisen sukupolven maahanmuuttajat. Erityisryhmillä tarkoitan ryhmiä, joilla on erityinen elämäntilanne tai erityistarve, joilla on jotain sanottavaa ympäröivälle yhteiskunnalle omasta näkökulmastaan.

2.1 Kuvallinen tarinankerronta

Tarinalla on kertoja ja kuulija, sen kerronta on sosiaalinen tapahtuma, jossa ihmiset ovat vuorovaikutuksessa toistensa kanssa. Tarinankerronta on silta ihmisten ja kulttuurien välillä. Valokuva herättää tunteita ja muistoja. Jokainen tulkitsee kuvaa omalla tavallaan. Mikko Hietaharju kirjoittaa teoksessaan *Kuuntele kuvaa* (2010: 5) siitä, miten kuvassa on aina enemmän kuin mitä siinä nähdään - ja se, mitä näemme, ei itse asiassa ole kuvassa. Se on mielikuvissa ja mielessä; kuvat nähdään tunteen kautta.

Kuvallisen tarinankerronnan metodissani valokuvaan yhdistetään teksti. Yhdistämällä tekstin ja kuvan tekijä kertoo katsojalle, miten hän haluaa katsojan tulkitsevan kuvaa. Näin tehtäessä päävastuu kuvan tulkinnasta on tekijällä katsojan sijasta. Selkeä tekijältä tuleva viesti on erityisesti vaikuttamistarkoituksessa tehdyssä taiteessa tärkeä näkökulma. Ohjaamalla kuvan tulkintaa tekstillä voidaan myös välttää mahdollisia väärinkäsityksiä. Kuvaan liitetty teksti luo kuvalle kontekstin, ilman tekstiä kuvaa voidaan tulkita monella tavalla. Sanotaan, että "kuva kertoo enemmän kuin tuhat sanaa", mutta varteenotettava huomio on se, miten kuva kissan etupuolesta kertoo ihan eri tuhat sanaa ja herättää eri tunteen kuin kuva saman kissan takapuolesta. Kuvateksti molempiin määrittää tulkinnan; vaihtoehtoja tekstiksi on tuhansia. Katsoja näkee ensin kuvan ja muodostaa siitä ensimmäisen tulkintansa, sen jälkeen vasta lukee tekstin. Kuva on medianäkökulmaa tekstiä nopeampi.

Barthes (1961: 123-124) puhuu kuvien denotatiivisista ja konnotatiivisista merkityksistä. Hänen esimerkkinsä on kuva jäniksestä. "Kuvassa on jänis" on denotatiivinen merkitys - se minkä kaikki näkee kuvassa, mikä on kuvan varsinainen sanoma. "Jänis on pörröinen ja pehmeä" on kuvan konnotatiivinen sivumerkitys. Konnotatiivinen merkitys on jokaisen yksilöllinen tulkinta, joka kertoo enemmän kuvan katsojasta kuin kuvaajasta. Tähän liittyy

tiivisti kuvan tulkitsijan kulttuuritausta ja muistot. Jokainen kuva on itsessään denotatiivinen. Tekstillä kuvaan saa liitettyä halutun konnotatiivisen merkityksen - tunteen, reaktion tai muiston. Esimerkiksi lehtikuva, jossa näkyy lapsia leikkimässä nurmikolla yhdistetään kuvatekstiin "lasten koulupäivä pakolaisleirin kouluteltassa on päättynyt", antaa denotatiiviselle kuvalle konnotatiivisen merkityksen, ohjatun tunteen.

2.1.1 Kuvallinen tarinankerronta osallistamisessa

Tanskalaisen osallisuustutkijan, Marianne Horsdalin, mukaan aktiivinen osanotto on mahdotonta ilman itseilmaisua. Se on välttämätön väline kommunikointiin ympäröivän yhteiskunnan kanssa. Narratiiveja, eli kertomuksia, jokainen käyttää luomaan omaa identiteettiään, joka muokkautuu myös muiden luomien kertomusten kautta. Kertomukset ovat osa yhteiskunnan ja ryhmien rakentumista. Itseilmaisua ja kertomukset luovat kommunikaation ihmisten ja ihmisryhmien välille. (Harju 2004: 26)

"Narratives, being vicarious experience, can substitute the history we did not share with one another and create mutual understanding. It is when we are seen in time we become human and our lives become meaningful. This is the magic of narrative. Narrative competencies improve our respect of human dignity and our ability to see cultural diversity as an enrichment." (Bron 2001:136)

Bron ja Horsdal puhuvat tarinoista yhteisten kokemusten luoja. Kun kuva kertoo tarinan ja katsoja samastuu siihen, on kertojan ja katsojan välille muodostunut ymmärrys. Kuvilla kertoja etsii katsojaa, joka ymmärtää ja ottaa omakseen tarinan. Tämä yhdistää heidät saman kokemuksen kokijoiksi, ja yhteiskunnan osaseksi. Kuvan luoja on tullut kuulluksi ja ymmärretyksi.

2.2 Osallisuus

Osallisuudesta on erilaisia määritelmiä, ja nuoria lajitellaan eri kategorioihin osallistumisen mukaan. Tutkijat kuitenkin yksimielisesti ovat sitä mieltä, että nuoret

liikkuvat hyvin nopeastikin kategoriasta toiseen.

Jukka Vehviläinen jakaa osallisuuden kolmeen: osattomuuteen, osallisuuteen ja vaikuttamiseen. (2008: 81-82) "Osattomuudessa on kysymys kansalaisuuden ulkopuolella olemisesta, syrjäytymisestä. Osattomuuteen liittyy syrjäytymiseen yhdistettyjä ongelmia: on puutetta koulutuksesta, työstä, taloudellisesta hyvinvoinnista, sosiaalisista suhteista ja niin edelleen." Osallisuus, Vehviläisen mukaan, on keskitie syrjäytymisen ja vaikuttamishalukkuuden välillä. Vaikuttaminen sitä vastoin on osallistumista ja "poliittista kansalaisuutta".

Lotta Haikkola lähestyy osallisuutta Vehviläisen käsityksestä poiketen osallistumisen, vaikuttamisen ja vaikuttavan osallistumisen termeillä: "Osallistuminen on väljästi ottaen toimintaa, jossa ollaan mukana muiden toimijoiden kanssa sosiaalisessa prosessissa. Vaikuttaminen sen sijaan tarkoittaa jonkinasteisen vaikutuksen ilmenemistä tai muutoksen aikaansaamista poliittisessa prosessissa laajasti ottaen, mutta ennen kaikkea päätöksenteossa. Näiden kahden käsitteen leikkauspintaa voidaan kutsua vaikuttavaksi osallistumiseksi." (Haikkola 2004: 136) Vaikka termistö on osittain samanlaista kuin Vehviläisellä, näkökulma on erilainen. Haikkolan määritelmä jakaa osallisuuden ja vaikuttamisen laajemmin ja pienempiin osiin.

Tomi Kiilakoski määrittelee osallisuuden negaation kautta ja kuvaa sitä välinpitämättömyyden, osattomuuden, syrjäytymisen ja vieraantumisen vastakohtana (teoksessa Gretschel 2008: 11-12). Välinpitämättömyys on asenne, jonka taustalla on ajatus siitä, ettei yksi ihminen pysty muuttamaan yhteiskuntaa, joten on parempi olla vaivautumatta. Osattomuus on taloudellisen, kulttuurisen tai sosiaalisen pääoman puutetta. "Syrjäytyminen on prosessi, jossa nuori alkaa pudota pois yhteiskunnan normaalitoiminnoista. Hän voi syrjäytyä koulutuksesta, työelämästä, hyvinvointipalveluista, demokraattisesta päätöksenteosta tai sosiaalisista suhteista." Syrjäytymistä on Suomessa yritetty ehkäistä erilaisilla hankkeilla, koska syrjäytyneet nuoret ovat kalliita yhteiskunnalle. Vieraantuminen on kokemus elämisestä kaikesta yhteiskunnasta ja ympäristöstä irrallisena - tarkoituksettomana.

Tomi Kiilakoski määrittelee osallisuuden tavoitteen yhteydeksi ympäröivän yhteiskunnan kanssa. "Viime kädessä osallisuus on eettinen ideaali, joka pyrkii luomaan ryhmiä,

yhteisöjä ja yhteiskuntia, jonka jäsenet eivät koe olevansa irrallinen yksikkö. Se on ihanne, joka pyrkii siihen, että ihmiset kokevat olevansa yhteisön arvokkaita jäseniä ja sekä pystyvät että haluavat vaikuttaa yhteisön toimintaan sekä arvostuksiin. Näin määritelty osallisuus on sekä yhteiskunnan että arkisen elämän piirre." (teoksessa Gretschel 2008: 17) Anu Gretschel sanoo, että osallisuus on ensisijaisesti tunne siitä, että on kykenevä vaikuttamaan yhteisöön, jonka osa on. "Osallisuus on tunne, joka paljastuu nuorten tiedoista, tarinoista ja heidän käyttämistään paikallisista puhetavoista. Osallinen nuori tuntee itsensä päteväksi ja arvostaa omaa rooliaan osana yhteisöä." (Gretschel 2008: 13) Tomi Kiilakosken määritelmä yhdistettynä Anu Gretschelin määritelmään kuvaa parhaiten kuvallisen tarinankerronnan metodin tavoitteita ja sitä, mitä tässä teoksessa tarkoitan osallisuudella.

Nuorten yhteiskunnallinen vaikuttaminen on jatkuvassa muutoksessa. Siihen vaikuttaa yhtenä osana se, mitä vaikutusmahdollisuuksia nuoret vaativat ja mitä heille annetaan. Lotta Haikkolan (2004: 136-137) mukaan nuorten halu vaikuttaa kunnalliseen päätöksentekoon ei ole yhteydessä puoluepoliittiseen aktiivisuuteen, sillä he kokevat ettei heillä ennen äänestysikää ja aikuistumista ole pääsyä perinteisen poliittisen vaikuttamisen alueelle, ja että "alle äänestysikäiset nuoret kokevat perinteisen poliittisen vaikuttamisen alueeksi, johon nuorilla ei ole pääsyä ennen aikuistumista."

Nuorisolaki vuodelta 2006 velvoittaa kuntien päättäjät kuulemaan nuoria heitä koskevissa asioissa. Siihen on monessa kunnassa panostettu viime vuosina; kuitenkin äänestysikäraja kunnallis-, eduskunta- ja eurovaaleissa Suomessa on 18 vuotta. Sitä aikaisemmin yhteiskunta ei odota nuorilta poliittista kiinnostusta, eikä anna heille välineitä aitoon vaikuttamiseen. Suomi on edustuksellinen demokratia, jossa alle 18-vuotiailla ei ole oikeutta valita edustajiaan. Nuorten osallisuutta tutkinut Lotta Haikkola huomasi, että osallisuushankkeen aktiiviset nuoret huomaavat, milloin heidän sanansa ja osallistumisensa painaa päätöksenteossa ja heillä on todellista valtaa, ja milloin taas tilaisuus, projekti tai hanke on "näennäisosallistumista", jossa nuoria "leikitetään". (Haikkola 2004: 137)

Demokratian ja osallisuuden tulisi näkyä koko yhteiskunnassa, eikä ainoastaan politiikan piirissä. Yhteiskunnallisten instituutioiden arvoissa ja toiminnassa tulisi olla sisäänrakennettuna luottamus ja kannustus yhteiseen päätöksentekoon. Demokratian edellytysten lisääntyminen ja elinolojen paraneminen ovat kulkeneet käsi kädessä.

(Vehviläinen 2008: 79-80)

Lotta Haikkola (2004: 139) painottaa, että osallisuuden, joka on yhteiskunnallinen tavoite, tulisi muokkautua nuorten tarpeiden mukaan, eikä nuorten tulisi muuttua palvelemaan osallisuuden päämääriä. Osallisuushankkeiden tulee olla nuorille sopivia ja innostavia sekä soveltaa erilaisia toimintamuotoja ja strategioita, jolloin ne luovat aitoja mahdollisuuksia vaikuttaa ja olla osallisena Suomalaisessa yhteiskunnassa.

YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen 13. artikla käsittelee lapsen oikeutta mielipiteensä ilmaisuun ja sen eri mahdollisuuksiin:

"Lapsella on oikeus ilmaista vapaasti mielipiteensä. Tämä oikeus sisältää vapauden hakea, vastaanottaa ja levittää kaikenlaisia tietoja ja ajatuksia yli rajojen suullisessa, kirjallisessa, painetussa, taiteen tai missä tahansa muussa lapsen valitsemissa muodossa."

Taide ei ole saanut kovinkaan paljon huomiota osallisuuden välineenä, vaikka se on YK:n lapsen oikeuksien sopimuksessakin mainittuna. Taiteella vaikuttamisen huono puoli on siinä, että katsoja voi valita olla tulematta taidenäyttelyyn tai teatteriesitykseen, tai voi olla paikalla keskittymättä tai ymmärtää viestin täysin eri tavalla kuin taiteilija on tarkoittanut. Kuitenkin taide on parhaimmillaan vaikuttamisen keinona mahtava. Vaikuttava kuva voi jäädä alitajuntaan vuosiksi ja muistua mieleen useamman kerran kuin mielenosoitus tai nimilista. Kuva herättää muistoja ja vaikuttaa tunteisiin.

2.2.1 Kontaktihypoteesi

Kontaktihypoteesi on Suomessa lähinnä Karmela Liebkindin tutkimusten tulosta. Se on keskeinen hypoteesi kuvallisen tarinankerronnan metodin kannalta, koska valokuvanäyttely toimii kontaktina toisen sukupolven maahanmuuttajien ja muiden suomalaisten välillä.

Ryhmien välinen kontakti vaikuttaa ennakkoluuloihin puolin ja toisin. Kun eri ryhmät ovat tekemisissä keskenään, ryhmien väliset ennakkoluulot vähenevät. Tälle on kuitenkin

edellytyksenä se, että kontaktille on sosiaalinen ja institutionaalinen tuki, läheisten suhteiden solmimisen mahdollisuus sekä tasavertainen asema. Tämä tarkoittaa sitä, että sekä oikeuslaitosten ja poliisin, että median tulisi pyrkiä edistämään myönteisiä kontakteja ryhmien välillä. Liebkind korostaa ystävyysuhteiden merkitystä, koska niiden kautta opitaan näkemään sekä oman, että ulkoryhmän uudesta näkökulmasta. Kontaktit vaikuttavat tunteisiin ja asenteisiin. (Liebkind 2000: 57-59)

Litja kirjoittaa siitä, miten esimerkiksi integraatioyritykset tuottavat toiseutta, kun yhtä ryhmää kohdellaan eri tavalla kuin muita, ja miten maahanmuuttaja on integraation objektin sijaan, että olisi aktiivinen toimija (Harinen et.al 2009: 56). Tätä argumenttia voidaan käyttää maahanmuuttajaprojekteja vastaan. Valokuvametodissani olen kuitenkin lähtenyt Liebkindin kontaktihypoteesista, jonka mukaan positiivinen kontakti voi vaikuttaa ennakkoluuloja muuttavasti "vain jos yksilön ryhmäjäsenyys on ollut havaittavissa". (Liebkind 2000: 59) Myös valokuvanäyttelyn nimeksi valittu "Erilaisuus on katsojan silmässä" viestittää sitä, miten toisen sukupolven maahanmuuttajanuorten tiedetään olevan erilaisia, mutta tavoitteena oli kuitenkin, että kävijät huomaavat näyttelyn kantavan teeman, samanlaisuuden, nähdessään näyttelyn.

"Sulkeutuva yhteisö saattaa äärimmillään eristää yksilön kokonaan muusta yhteiselämästä. Monikulttuuristen nuorten jääminen tai jättäytyminen suomalaisten verkostojen ulkopuolelle ei vain pidä yllä stereotyyppioita vaan saattaa muuttaa niitä entistä negatiivisemmiksi ja kasvattaa kuilua suomalaisuuden suuntaan." (Harinen et.al 2009: 56) Näin käy sekä monikulttuurisilla nuorilla että suomalaisilla yhteisön eristäytyessä. Siksi onkin tärkeää luoda kontakteja eri yhteiskuntaryhmien välille, ja ehkäistä yhteisöjen sulkeutumista.

2.3 Toinen sukupolvi

Hasan Habib vertailee maahanmuuttajista käytettäviä termejä artikkelissaan Nuorten muuttajien leimaaminen (teoksessa Harinen et. al 2009:44). Hän kirjoittaa, että toisen polven maahanmuuttaja -termi viittaa perustavanlaatuisen ulkopuolisuuteen. Kuitenkin valitsin juuri tämän termin ja kohderyhmän opinnäytetyöhöni, koska se on selkeämpi kuin Haikkolan ja Martikaisen (2010) käyttämä "toinen sukupolvi", joka ei kerro minkä toisesta

sukupolvesta on kyse, ja toisaalta tarkempi kuin yleisesti Ovet Auki! -teoksessa (Harinen et.al 2009) käytetty "monikulttuuriset nuoret".

Sanna Markkanen muistuttaa artikkelissaan, Toisen sukupolven koulumenestyksen ymmärtäminen ja tutkiminen Suomessa, että toinen sukupolvi on erittäin heterogeeninen ryhmä eikä ongelmia tarkastellessa voi olettaa ainoaksi yhteiseksi nimittäjäksi toista sukupolvea (Haikkola & Martikainen 2010: 134-137). Hän kirjoittaa siitä, miten ”toinen sukupolvi” on kuvaava käsite, eikä yhtenäinen, homogeeninen ryhmä. Vaikka ulkopuolisten silmissä ryhmään kuuluvaksi mielletyt eivät eroa toisistaan, ei voida olettaa, että he kokisivat ryhmäjäsenyyttä tai yhteenkuuluvuutta toistensa kanssa.

"Suomalaisen yhteisön normit voivat odottaa heiltä yhtä ja toisenlaista kulttuuria edustavan perhepiirin jäsenet toista. Yhtäaikainen toimiminen usean kulttuurin piirissä tai välimaastossa ei ole aina helppoa." (Harinen et.al 2009: 49) Tämä yhdistää toisen sukupolven maahanmuuttajia. Heidän arkipäivänsä toimii kahden kulttuurin yhteydessä. En tutkinut sitä, miten valokuvaryhmäläiset kokivat kulttuurien välissä olemisen, mutta se tuli esille ryhmän tapaamisissa ja harjoituksissa ja siten vaikutti nuorten ottamiin valokuviin.

2.3.1 Rumbaut'n määritelmä

Rubén Rumbaut, joka on ollut erityisen kiinnostunut muuttoajan vaikutuksesta uuteen maahan sopeutumiseen, on tehnyt maahanmuuton sukupolvimääritelmän, jossa hän jakaa maahanmuuttajat ja maahanmuuttotaustaiset kuuteen eri kategoriaan (Haikkola & Martikainen. 2010: 13).

Yli 18-vuotiaana Suomeen muuttaneet ovat Rumbaut'n mukaan ensimmäinen sukupolvi. 13-17-vuotiaana muuttaneet ovat sukupolvea 1,25; 6-12-vuotiaana muuttaneet 1,5 ja 0-5-vuotiaana muuttaneet 1,75. Kaikkien edellisten molemmat vanhemmat ovat syntyneet ulkomailla. Jos lapsi on syntynyt suomessa ulkomailla syntyneille vanhemmille, on hän sukupolvea 2, jos suomessa syntyneen lapsen toinen vanhempi on syntynyt suomessa on hän sukupolvea 2,5.

3 Projektin lähtökohdat

Tässä luvussa kerron ajatuksistani valokuvaprojektin takana sekä käyttämäni metodin tavoitteista. Valokuvaprojektilla tarkoitan kuvallisen tarinankerronnan metodini mukaan tehtyä ensimmäistä projektia, jonka tein keväällä 2011. Siihen osallistui kuusi 15-16-vuotiasta toisen sukupolven maahanmuuttajanuorta kahden kuukauden ajan. Valokuvaryhmällä tarkoitan projektiin osallistunutta ryhmää. Kantaväestöllä ja suomalaisilla tarkoitan Suomessa syntyneitä henkilöitä, joilla on suomalaiset vanhemmat.

3.1 Tausta

Ideat kuvallisen tarinankerronnan metodiin ovat koottuja kiinnostukseni kohteista ja kokemuksistani. Valokuvaus on ollut minulle tärkeä itseilmaisun muoto varhaisesta lapsuudesta lähtien. Tanskassa opiskelin tarinankerrontaa ja työharjoittelussani modernin taiteen-, media- ja valokuvamuseon koulutuskeskuksessa, Brandts Formidlingscenterissä, opin taiteella vaikuttamisesta. Opiskelemissani yhteisöpedagogiikassa on pohjimmiltaan kyse osallisuudesta ja aktivoimisesta, jotka halusin yhdistää toisen sukupolven maahanmuuttajien tarpeisiin.

3.1.1 Ryhmän kokoaminen

Ryhmän kokoaminen osoittautui haasteelliseksi. Syksyllä 2010 aloitin valokuvaprojektin mainostamisen ja ilmoittautumisten keräämisen. Tuolloin innostusta ja ilmoittautuneita löytyi. Valokuvaryhmä aloitti syyskuussa, mutta sitoutumista ryhmään ei tapahtunut. Ensimmäisellä kahdella kerralla ilmoittautumisista ja tekstiviestimuistutuksista huolimatta ei ollut paikalla ketään. Kolmannella kerralla paikalla oli kaksi ja neljännellä kerralla vain toinen edellisellä kerralla olleista. Olin mainostanut ryhmää Turun normaalikoulussa sekä Lausteen että Varissuon nuorisotaloilla. Ajattelin, että Turun keskustassa sijaitseva nuorten taide- ja toimintatalo Vimma olisi hyvä ympäristö valokuvaryhmän tapaamisille. Sitä se ei kuitenkaan ollut. Vastaukset kyselyihini osallistujakadosta olivat, että sekä varissuolaisten että lausteelaisten nuorten mielestä Turun keskusta oli lopulta liian kaukana, vaikka

kiinnostus muuten valokuvaprojektia kohtaan oli olemassa.

Harju (2004:24) lainaa aktiivista kansalaisuutta tutkinutta Marianne Horsdalia pohtiessaan nuorten aktiivisuutta ja sitoutumista: "Tuloksia halutaan heti, tässä ja nyt, mutta yhteisten asioiden kohdalla se ei ole aina mahdollista. Nuorten suhteen pitääkin panostaa siihen, että he saavat kokemuksen edes pienen mittakaavan saavutuksista. Nuorten pitää saada tuntee, että aktiivisuus palkitaan ja että se tuottaa tavoitellun muutoksen."

3.1.2 Ryhmän kontakti kantaväestöön

Kun aloitin valokuvaprojektin uudelleen, toisen mainostuskierroksen jälkeen, tammikuussa 2011 Varissuon nuorisotalolla, nuoret tulivat tapaamisiin ja sitoutuivat ryhmän toimintaan. Varissuolla 37% asukkaista on muun kuin suomen- tai ruotsinkielisiä, ja alle 50-vuotiaissa muunkieliset ovat Varissuolla enemmistönä (Turun kaupunki 1/2011). Varissuolla kaupunginosana on maine paikkana, jossa käydessään muualla asuva turkulainen saa kulttuurishokin. Varissuo poikkeaa muista Turun kaupunginosista monikulttuurisuudessaan. Koen, että tapaamisten siirtäminen Varissuolle oli ratkaisevaa ryhmän kokoon saamisen kannalta.

Valokuvaryhmäläisten kontaktia kantaväestöön tutkin kyselylomakkeella (ks. liite), jossa kysyin kuinka monta kertaa viikossa he ovat koulussa ja koulun ulkopuolella yhteydessä suomalaisiin, joilla on suomalaiset vanhemmat, sekä sitä kuinka usein he käyvät Turun keskustassa. Nämä asiat liittyvät myös projektin taustoihin. Kaikki ryhmäläiset vastasivat viettävänsä aikaa suomalaisten kanssa koulussa lähes joka päivä. Ryhmäläisten vastaukset vaihtelivat tasaisesti koulun ulkopuolella vietetyissä kerroissa kolmesta kerrasta kuukaudessa noin kahteen kertaan viikossa. Ryhmäläisillä oli mahdollisuus myös kommentoida vastauksiaan. Tässä otteita niistä:

"Kaikki suomalaiset kaverit asuvat kaukana siksi hengailen enemmän koulussa heidän kanssaan." Osallistuja 1

"Supisuomalaisia ystäviä on vähän." Osallistuja 3

"Minulla on monia ulkomaalaisia ja suomalaisia ystäviä. En välitä siitä, mistä ne ovat kotoisin." Osallistuja 2

Vastaukset kysymyksiin Turun keskustassa käymisestä ja koulun ulkopuolella suomalaisen kanssa vietetystä ajasta, olivat keskenään hyvin samansuuntaiset. Näillä on selkeä yhteys. Tämä on mielestäni mielenkiintoista kontaktihypoteesin kannalta. Henkilö, joka vastasi viettävänsä eniten aikaa suomalaisten kanssa koulun ulkopuolella käy myös eniten Turun keskustassa. Kaksi vastasi käyvänsä Turun keskustassa joka viikko ja kolme vastasi käyvänsä yhdestä kolmeen kertaan kuukaudessa. Vastauksia ja huomioitani tulkitseen siten, että valokuvanäyttely kontaktin luojana valtaväestöön on tervetullut. Toisen sukupolven maahanmuuttajat kertovat itselleen tärkeistä asioista valtaväestölle ja valtaväestö näkee toisen sukupolven maahanmuuttajien ajatuksia kuvien kautta. Se, onko metodilla ollut vaikutuksia osallistujien kontakteihin, on selvitettävissä paljon myöhemmin.

Näyttely oli Turun keskustassa, ensin nuorten taide- ja toimintatalo Vimmassa, jossa järjestetään erilaisia tapahtumia ja viikoittain harrastusryhmiä, ja sitten Yrkeshögskolan Novian galleriassa, joka tavoittaa erilaisen yleisön kuin Vimma. Varissuon toisen sukupolven maahanmuuttajanuorten valokuvat ja tekstit, jotka oli tehty vaikuttamaan yhteiskunnassa, tuotiin Turun keskustaan tavoittamaan suomalaiset.

3.1.3 Ryhmäläisten tausta

Valokuvaprojektiin osallistui kuusi 15-16-vuotiaasta nuorta, joista yksi oli poika ja muut tyttöjä. Rumbaut'n määritelmää käyttäen kaksi heistä oli Suomessa syntyneitä 2. sukupolven maahanmuuttajia; kaks oli sukupolvea 2.5, jolloin toinen vanhemmista on maahanmuuttaja ja toinen on suomalainen; yksi oli tullut viisivuotiaana Suomeen, eli on sukupolvea 1.75, ja yksi Suomeen 10-vuotiaan tullut, joka oli sukupolvea 1.5.

3.1.4 Ryhmäkoko

Ryhmäkoon halusin pitää pienenä, 4-9 henkeä, koska ryhmässä keskusteltaisiin henkilökohtaisista, tärkeistä asioista. Isommassa ryhmässä tämä ei olisi yhtä avointa.

Huomasin sen, että asiat, jotka tulivat esille kuuden hengen ryhmässä, olivat ne, joista muodostuivat näyttelyn aiheet. Asiat oli käsitelty jo pienessä ryhmässä, mikä mahdollisti sen, että valokuvilla pystyi tuomaan todellisia tärkeitä asioita esiin. Uskon, että tämä oli erityisesti pienen ryhmän ansiota.

Myös Tomi Kiilakoski mainitsee artikkelissaan (2008: 13), miten turvallinen ryhmä on merkityksellinen pelottoman mielipiteen ilmaisun kannalta, ja miten ryhmäidentiteetti on tärkeä ryhmän ulkopuolisessa osallistumisessa. Valokuvaryhmän koko tietenkin vaikuttaa myös tutkimustuloksiin, koska tutkimukseen osallistuvien määrä ei ole suuri.

3.2 Tavoitteet

Metodin tavoitteena on tuoda erityisryhmä nähdynksi ja kuulluksi, opettaa kuva-analyysia ja mediakritiikkiä. Tavoite on, että projektin aikana osallistujilla herää kiinnostus yhteiskunnalliseen osallistumiseen ja vaikuttamiseen. Tunne siitä, että saa sanottua jotain itselleen tärkeää ja joku kuulee sen, on tärkein tavoite projektin osallistujan kannalta.

Projektin aikana tavoitteena on osallisuuden kokemus pienissäkin asioissa. Tapaamiset ovat harjoittelua vaikuttamiseen lopulta näyttelyn kautta. Ryhmän tulee olla tasa-arvoinen, jotta jokainen ryhmän jäsen kokee tulevansa nähdynksi ja kuulluksi. Yhteisiä päätöksiä tehdään koskien erityisesti näyttelyn ja näyttelyavajaisten suunnittelua. Ryhmäläiset antavat palautetta toisilleen valokuva- ja teksti-ideoista, ja kehittävät näyttelystä yhteisen. Projektin jälkeen tutkin, miten ryhmän jäsenet kokivat, että metodin tavoitteet toteutuivat. Tulokset ovat luvussa viisi.

4 Projektin vaiheet

Metodi koostuu ryhmätapaamisista, yksilöohjauksesta ja valokuvanäyttelystä. Ryhmän tapaamisia oli kahdeksan ja projektin jälkeen yksi palaute- ja tutkimuskerta. Jokaisella kerralla toin jonkun ajankohtaisen artikkelin, uutisen tai mielipidekirjoituksen mukana, jotta ryhmäläiset näkisivät jatkuvan keskustelun taiteesta, valokuvista ja niiden merkityksestä yhteiskunnalle.

4.1 Tapaamiset

1. tapaaminen - Tutustuminen

Ensimmäisellä kerralla tutustuimme toisiimme erilaisten harjoitusten kautta, jotka liittyivät tavalla tai toisella kirjoittamiseen tai valokuviin. Osallistujat jatkoivat lausetta ”Minä olen...” siten, että kertoivat uusia asioita itsestään. Tämä auttoi heitä ymmärtämään, miten he itse määrittelevät ja kategorisoivat itsensä. Listoja käytettiin vaiheessa, jolloin etsittiin omaa tärkeää asiaa, josta haluaa kuvallisella tarinankerronnalla kertoa. Jokainen sai kertoa kuvasta, jonka muistaa ja joka on ollut merkittävä. Tällä pohdittiin sitä, miten kuvat herättävät tunteita ja muistoja. Myös muiden ryhmäläisten kuvamuistot herättivät ajatuksia omasta menneisyydestä. Kerroin, mitä tulevien viikkojen aikana on luvassa ja mitkä ovat projektin tavoitteet.

2. tapaaminen - Valo & asettelu

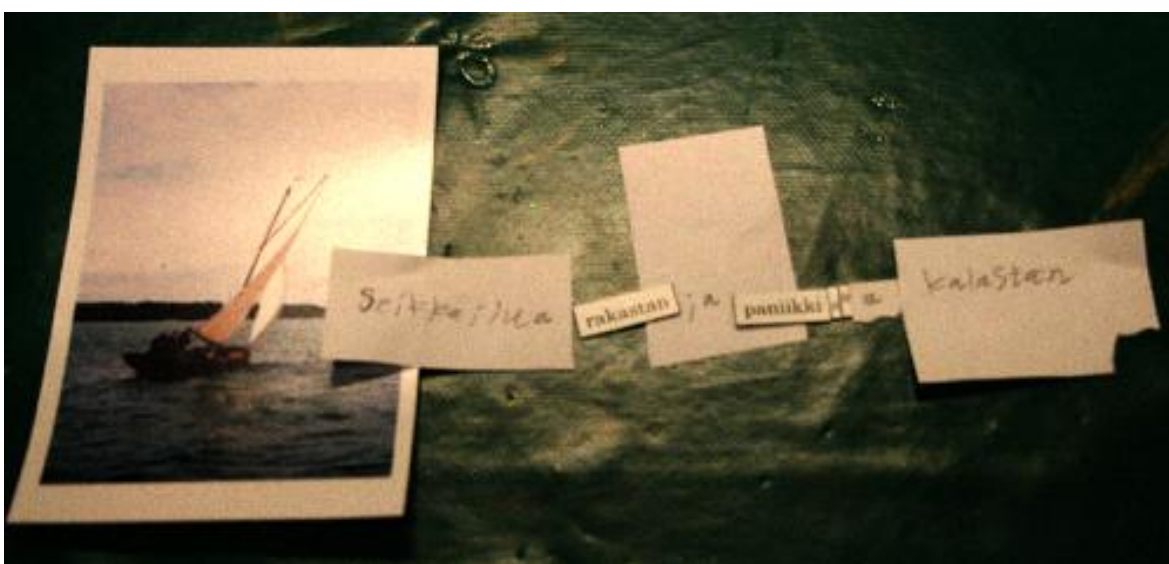
Toisella kerralla aloitettiin valokuva-analyysistä. Selitin esimerkein valotusajan ja aukon käytön sekä asettelun vaikutuksia tulkintaan. Tärkeää valokuva-analyysikerroilla on keskustelu ja ajatusten, kokemusten ja kuvien herättämien tunteiden jakaminen.

3. tapaaminen - Ttekniikka & kikat

Kolmannella kerralla jatkettiin valokuvauksen perusasioista. Käytiin läpi ajankohtaisia näyttelyitä, analysoitiin kuvia ja keskusteltiin kuvilla vaikuttamisesta. Opittuja asioita kerrattiin löytämällä valokuvakirjoista käytettyjä keinoja. Ryhmäläiset harjoittelivat myös valokuvamallin ohjeistamista.

4. tapaaminen - Jääkaappirunous + kortit

Ryhmäläiset kirjoittivat ensin lapuille itselleen tärkeistä asioista. Käytin Turun Yliopiston Täydennyskoulutuskeskuksen Spectro-kortteja, jotka on suunniteltu mm. valokuvaterapiaan. Korttien avulla kerrottiin tunteista ja muistoista, mikä toi selkeästi ryhmäläisille esiin kuvilla vaikuttamisen mahdollisuudet. Jääkaappirunoudella (erilliset magneettisanat) tehtiin kuvatekstit lapuille kirjoitettuihin teemoihin. Spectro-kortit ja jääkaappirunous olivat hyvä yhdistelmä kuvan ja tekstin yhdistämisharjoitukseksi.

Kuva 1 Spectro-kortit ja jääkaappirunous.

5. tapaaminen - Näyttelykäynti Logomossa

Logomossa, luovan talouden, taiteen ja kulttuurin keskuksessa, kävimme ryhmän kanssa katsomassa Liisa Ihmemaassa-valokuvanäyttelyn. Käynnin tavoitteena oli tutustua valokuvataiteeseen sen perinteisessä ympäristössä, huomioida eri tapoja vaikuttaa ja analysoida omia heränneitä tunteita. Nuoret saivat ensin omaa tahtiaan kävellä näyttelyn läpi ja huomioida erityisesti valokuvat, jotka herättivät heissä ajatuksia. Tämän jälkeen kävimme yhdessä läpi nuo kuvat ja jokainen sai kertoa mielipiteensä. Bussimatkoilla keskusteltiin omista ajatuksista valokuvia ja näyttelyä varten.

6. tapaaminen - Viimeiset ideat kasaan

Ennen valokuvauksia keskusteltiin ideoista, annettiin ja saatiin palautetta.

Ryhmäläisillä, joilla tuntui aiheen valinta vielä hankalalta, oli mahdollisuus tehdä erilaisia harjoituksia, joiden kautta hahmottaa itselleen tärkeitä asioita, jotka haluaa valokuvata vaikuttamaan. Olin kerännyt ”Minä olen...”-listat ja lapuille kirjoitetut tärkeät asiat tätä varten, jotta niihin voitaisiin palata. Edellisillä kerroilla kirjoitettuja ideoita käytiin uudestaan läpi ja muisteltiin mitä niistä oli ajateltu.

+ Yksilöohjaus

Jokaisen valokuvaryhmäläisen kanssa sovimme erikseen ajan valokuvaukselle. Ohjauksessa ryhmäläisen kanssa käytiin läpi valokuvausidea, kameran manuaalisäätöjä, erilaisten objektiivien käyttöä ja kuvauspaikka. Kuvaukseen meni aikaa kymmenestä minuutista kolmeen tuntiin. Tärkeintä yksilöohjauksessa mielestäni oli antaa palautetta ideasta ja tuoda uusia näkökulmia aiheen käsittelyyn, sekä kannustaa tuomaan rohkeasti omia mielipiteitä esiin kuvalla.

7. tapaaminen - Kehystys ja tekstien tulostus

Viimeisellä kerralla ennen näyttelyavajaisia tehtiin käytännön järjestelyjä ja keskusteltiin suunnitelmista näyttelyavajaisia varten. A3-kokoiset valokuvat kehystettiin ja valmiit kuvatestit tulostettiin.

8. tapaaminen - Näyttelyavajaiset

Näyttelyavajaiset olivat ryhmäläisten suunnittelemat. He saivat kutsua avajaisiin keitä halusivat, päättää ruuasta ja juomasta. Ennen avajaisia ryhmäläiset tekivät yhdessä avajaisnaposteltavat, suunnittelivat taulujen järjestyksen ja ripustivat taulut paikalleen.

Ryhmäläiset halusivat myös mainostaa näyttelyä ja jakaa lentolehtisiä kävelykadulla kampanjoineelle puolueelle, Perussuomalaisille - idea ei ollut minun. Viisi kuudesta ryhmäläisestä toteutti spontaanin tempauksen. Varmistin ennen mainostusta, että nuoret tietävät, minkälaista palautetta he saattavat saada. Palautetta tuli lopulta laidasta laitaan, mutta nuoret olivat iloisia siitä, että pääsivät mainostamaan näyttelyä ja saivat äänensä kuuluviin, vaikka kukaan perussuomalaisista tai heidän kannattajistaan ei tulisikaan katsomaan näyttelyä.

Avajaisten tunnelma oli lämmin ja positiivinen. Pidin maljapuheen ja

avajaisvieraat kyselivät nuorilta kuvista. Naposteltavat olivat onnistuneet. Vieraitten lähdettyä siivottiin yhdessä ja käytiin vielä läpi ryhmäläisten tunnelmat avajaisista. Tässä vaiheessa ryhmä toimi jo hyvin, enkä ollut huolissani, etteikö jokainen ryhmäläisistä sanoisi aitoa mielipidettään. Jokainen sai puhua vuorotellen. Mielestäni palaute- ja tunnelmakierrokseen ei tarvittu erityistä tehtävää tai harjoitusta.

4.2 Ohjaus

Jokaiselle ryhmäläiselle sovittiin erikseen kuvausaika, jolloin nuori valokuvasi minun ohjauksellani. Kamera oli Canon EOS 400D, käytimme manuaalisäätöjä ja automaattitarkennusta. Ryhmäläiset saivat valita kolmen eri objektiivin välillä: Canon EF 75-300mm f/4-5.6, Sigma 50mm F1.4 tai Canon EF-S18-55mm. Edellä mainitut objektiivit ovat perusobjektiiveja, joita myös valokuvauksen ammattilaiset käyttävät. Objektiiveja käytettiin monipuolisesti. Jokainen ryhmässä oppi ohjauksen aikana käyttämään valotusaikaa ja aukon kokoa oikein, kun sen teoria oltiin käsitelty jo aiemmin.

Kameran käytön opettelu halusin jättää tilanteeseen, jossa kuva myös otettaisiin, koska minulla oli käytössäni ainoastaan yksi kamera, eikä ryhmätapaamiskerroilla olisi päässyt syventymään jokaisen oppimisprosessiin tarpeeksi. Jos nuori tuolloin olisi kokenut, ettei hän opi käyttämään kameraa ja turhautunut yksin tilanteessa ilman apua, olisi se saattanut muodostua ongelmaksi ja ahdistukseksi valokuvaustilanteeseen tullessa. Kun kameran käytännön opettelu tapahtui yksilöohjaustilanteessa, pystyin ottamaan huomioon lähtötason, keskittymään jokaiseen kysymykseen ja antamaan palautetta. Niin kuin eri kuvauskestot, kymmenestä minuutista kolmeen tuntiin, kertovat, ohjaustilanteet olivat erilaisia, mikä mielestäni puhuu yksilöohjauksen puolesta. Toisten kanssa kokeiltiin pitkään eri kuvakulmia ja valaistuksia, ja toisten kanssa asettelu oli selvä, kameran käyttö oli selvä ja kaikki oli valmiina kuvan ottamiseen.

4.3 Näyttely

Näyttely, Erilaisuus on katsojan silmässä, oli ensin Turun kaupungin

nuorisoasiainkeskuksen ylläpitämässä nuorten taide- ja toimintatalo Vimmassa 5.-14.3.2011 ja sen jälkeen Galleri Campuksessa 15.3.-15.4.2011, jossa se oli osa Yrkeshögskolan Novian nuorisotyön ja kansalaistoiminnan opiskelijoiden järjestämää Pohjoismaisen nuorisotyön seminaaria 16.-17.3.2011. Kävijöinä oli tuolloin paljon nuorisotyöntekijöitä ja sitä opiskelevia. Heidän palautteensa oli erittäin positiivista.

4.4 Tutkimus

Viikko näyttelyavajaisten jälkeen valokuvaryhmä kokoontui palautteenanto- ja tutkimustapaamiseen. Ryhmäläiset vastasivat ensin avoimeen kyselylomakkeeseen (liitteenä), jossa oli suljettuja taustakysymyksiä ja sen jälkeen osallistuivat ryhmähaastatteluun, joka äänitettiin. Paikalla oli neljä nuorta. Kaksi ryhmäläistä, jotka eivät päässeet tapaamiseen, palauttivat kyselylomakkeet myöhemmin. Kyselylomake ja ryhmähaastattelu sisälsivät samat teemat. Ennen ryhmähaastattelua ryhmäläiset täyttivät kyselylomakkeet, jotta ryhmänpaine ei vaikuttaisi vastauksiin. Tavoitteena oli myös ajatusprosessin käynnistäminen kirjoittamalla ja pohtimalla ensin itse, jotta ryhmähaastattelussa vastaukset olisivat mahdollisesti syvempiä. Haastattelussa ryhmäläiset pystyivät kehittämään lomakkeelle kirjoitettuja ajatuksia vuorovaikutuksessa toistensa kanssa.

Kyselylomakkeella kysyin ryhmäläisten taustatietoja: ikä, sukupuoli, kulttuuritausta, sekä kontakti kantaväestön kanssa. Avoimilla kysymyksillä selvitin valokuvaryhmään liittymisen syitä ja aikaisempia vaikuttamiskokemuksia sekä nuoren oppimiskokemuksista projektin aikana. Ryhmähaastattelun teemat olivat kuulluksi ja nähdyksi tuleminen, yhteiskunnallinen vaikuttaminen, kritiikin kohtaaminen, ja palaute projektista. Kysymykset pohjautuivat opinnäytetyön alussa käsiteltyihin teorioihin.

5 Tulokset

Tässä kappaleessa esittelen tutkimuksen myötä esiin tulleen datan, joka sisältää taustatiedot, jotka kysyin kyselylomakkeella suljetuilla kysymyksillä, sekä kyselylomakkeen avoimet osiot ja ryhmähaastattelun.

Valokuvaprojektiin osallistui kuusi 15-16-vuotiasta nuorta, joista yksi oli poika ja muut tyttöjä.

5.1 Oppiminen

Kaikki ryhmäläiset vastasivat kyselylomakkeessa oppineensa valokuvauksesta ja kuvanalyysistä tai siitä, miten valokuvilla voi vaikuttaa. Kysyin myös, mitä osallistujat ovat oppineet itsestään projektin aikana.

"Olen oppinut olemaan kärsivällinen."

Osallistuja 1

"Opin, että osaan olla erilainen kuin muut, ja, että joskus minun kannattaisi ottaa enemmän riskejä, jotta saisin parhaita tuloksia."

Osallistuja 2

"Olen oppinut analysoimaan kuvia paremmin."

Osallistuja 3

"Se että pidän jostain taideesta ja toisesta en pidä ollenkaan ja nyt tiedän että ihmiset näkevät taidetta ihan toisella tavalla kuin toiset."

Osallistuja 4

"Nykyään tiedän paremmin mikä on minun tyylini."

Osallistuja 5

"Tiedän, että voin tehdä monia asioita, joita ennen en edes luullut voivani tehdä."

Osallistuja 6

Ryhmähaastattelussa vastaukset oppimisesta avautuivat vähän enemmän. Jokainen ryhmäläisistä oli oppinut jotain erilaista. He kuitenkin sanoivat oppineensa samoja asioita kuin toiset ryhmäläiset, mutta jokaisella oppimiskokemus oli erilainen.

"Mä oon oppinu analysoimaan paremmin niinku valokuvista, ja sit omia tunteita että mitä tunteita ne herättää." Osallistuja 3

"Mä oon oppinu olemaan kärsivällinen. Et valokuvaaminen ei ollu helppoo hommaa, et joutus ottaa parisataa kuvaa et yks onnistui." Osallistuja 1

"On oppinu olee erilainen tai sillee et tekee omaa juttuu enemmän." Osallistuja 2

"Et kaikki ihmiset näkee eri taval." Osallistuja 4

5.2 Kuulluksi tuleminen

Kysyin, kokevatko ryhmäläiset, että ovat saaneet sanottua jotain itselleen tärkeää niin, että se on tullut kuulluksi. Vastaukset kokemuksesta vaihtelivat laidasta laitaan, mutta yhteinen vastaus oli kuitenkin toive siitä, että näyttelyllä ja kuvilla on saanut herätettyä huomiota.

"emmä usko, et kaikki ihmiset tai välttämättä edes hirveen monet ihmiset mut jotkut ihmiset on ehkä sillee... ees joihinki vaikuttanu.... ei välttämättä yksittäinen kuva vaan koko se näyttely, se mejän projekti." Osallistuja 2

5.3 Yhteiskunnallinen vaikuttaminen

Kyselylomakkeella kysyin nuorten aiemmista vaikuttamiskokemuksista. Kaksi ryhmäläisistä vastaa, ettei ole ollut aikaisemmin mukana missään toiminnassa, jossa tavoitteena olisi vaikuttaa ihmisiin tai ympäristöön. Muut neljä ovat olleet mukana yhdistyksissä, mielenosoituksissa tai kirjoittaneet mielipidekirjoituksen. Monet

ryhmähaastattelussa heränneet ajatukset koskivat vaikuttamista.

"Kyl mä uskon, et aika monet on ainaki kattonu ja miättiny. Vaik sellaset jotka ei tullu kattomaan sitä näyttelyy vaan jotka on menny vaik kahvil sinne ni ne on voinu sillee huomata et on taului seinällä ja menny kattoo ja sit niinku nii... ehkä aatellu jotai niist."

Osallistuja 2

"Siit tulee kyl oikeesti hyvä fiilis jos pystyy vaikuttaa johonki vaiks auttaa sitä jatkamaan elämässä vaik. Et pystyy jotenki vaikuttaa - et tekee hyvää." Osallistuja 3

"Kivaa vaikuttaa, tehä jotain mikä vaikuttaa ihmisiin." Osallistuja 1

"Ko ei suurin osa ihmisist sillee ei välttämättä tee mitää elämäs sillee mikä vaikuttaa tai ei uskalla välttämät. Ni on se sillee kiva et saa oman mielipiteen esiin sillee jonneki."

Osallistuja 2

".. ja ehkä se innostaa sit muita sit kans ilmasemaa itteensä. " Osallistuja 3

Kysyin, aikovatko ryhmäläiset jatkaa vaikuttamista ja miten. Vastaukset olivat suurimmaksi osin varovaisen innostuneita tulevaisuuden vaikuttamismahdollisuuksista, mutta ajatuksia oli.

"Tehä joku oma projekti." Osallistuja 2

"Tehä jotai äärimmäistä.. jotai mitä harvat ihmiset tekee." Osallistuja 4

5.4 Kritiikin kohtaaminen

Keskustelimme myös mahdollisesta kritiikistä kuvia kohtaan. Kuva-analyysin opettelun kautta nuoret olivat oppineet, ettei kaikki voi pitää kaikesta. He tiedostivat sen, että joku saattaa kritisoida heidän valokuviaan, mutta peräänkuuluttivat kunnioitusta.

"Kaikil on oikeus omaa mielipiteeseen. Se on ihan ok jos joku on eri mieltä... mut sillee ettei loukkaa." Osallistuja 3

"Sit saa kritisoida niin paljon ku se halua." Osallistuja 4

"Kaikki näkee niinku asiat eri taval, tai sillee joittenki mielest joku taideteos voi olla hieno ja jonku mielest se on iha sairaa ruma. Ni ei kaikkii voi miellyttää ikinä." Osallistuja 2

Nuoret tiedostivat sekä oman kritiikkinsä valokuvataidetta kohtaan, että sen, miten oma taide saattaa saada samanlaista kritiikkiä.

5.5 Palaute projektista

Minua kiinnosti, miten nuoret olivat saaneet tiedon ryhmästä ja kiinnostuneet siitä. Neljä ryhmäläisistä sanoi, että saivat tiedon ryhmästä kaverilta. Kolme vastasi, että sai tiedon ryhmästä, kun olin kertomassa siitä nuorisotalolla tai koulussa, ja yksi kertoi nähneensä ilmoituksen nuorisotalon seinällä. Suurimassa osassa vastauksia nuori oli kuullut ryhmästä kahdelta eri taholta.

Nuoret kokivat yksilöohjauksen valokuvaustilanteessa hyödylliseksi ja olivat siihen tyytyväisiä. He arvostivat aikaa, jonka olivat itselleen saaneet omaan kehitykseensä.

"Se oli hyvä et yksilöllisesti et sit kaikist mitä halua tietää valokuvauksesta voi kysyy sit. Et saa sen niinku oman ajan." Osallistuja 2

"Siin oppis paremmin kyl. Ku sä opetit, keskityit vaan esimerkiks muhun niinku." Osallistuja 1

Parannusehdotus tuli ainoastaan kahdelta osallistujalta. He olisivat toivoneet enemmän aikaa tapaamisiin, koska tunti ei tuntunut heistä riittävän kaikkeen siihen, mitä käsiteltiin. Ryhmäkeskustelussa suurin osa oli samaa mieltä. Yleinen palaute projektin onnistumisesta oli ainoastaan positiivista. Kaikki harjoitukset ja tehtävät olivat tuntuneet ryhmäläisistä hyödyllisiltä, eikä olleet tuntuneet siltä kuin olisi ollut koulussa.

"Tuntu sillee et aika meni tosi nopeesti. Et aikaa on liian vähän [tapaamisissa]. Ois voinu ehkä olla pikkase enemmän [aikaa] et me oltais ehitty sillee perehtyy enemmän joihinki juttuihi." Osallistuja 2

Ryhmäläiset sanovat olevansa ylpeitä tuloksista: omasta valokuvastaan ja tekstistään ja näyttelystä. Kokemus oli yhteinen - ryhmähaastattelussa tuli esiin hyvä ryhmähenki. Ryhmäläisille kokemus oli merkittävä siten, että he saivat tulla nähdyiksi ja kokivat tehneensä jotain merkittävää.

"Mä oon ylpee meist kaikist. Me tehtiin kaikki hyvää työtä." Osallistuja 3

"Oli tosi hyvä kokemus. Me tehtiin se yhdessä." Osallistuja 1

"Ei me olla ikinä tehty mitään tämmöstä eikä me olla mitää ammattivalokuvaajiiikaa ja silti meil tuli hyvii kuvii ja tuli hyvä näyttely ja jälle." Osallistuja 3

"Ammattimainen olo. Ylpee." Osallistuja 2

"Pääsi vähä ilmaisemaan itseään." Osallistuja 1

"Kaikki on tavallaa osa tätä [ryhmää] omalla taval." Osallistuja 4

"Se oli kiva et oli saanu jotain aikaan ite. Se oli oma idea ja ite oli ottanu kuvan ja laitin kehyksiinki ite ja teksti oma." Osallistuja 2

"Ehkä ihmiset sit ku ne kattoo niit kuvii ni ne ajattelee jotai sillee niinku et niil jää joku muisto tai sillee." Osallistuja 3

"Se on hyvä nähä ku ihmiset kiinnostu tiäks sun työst." Osallistuja 4

"Se ku ihmiset tulee sanoo niinku et toi oli oikeesti hyvä työ ni sit siit tule oikeesti sellanen niinku hyvä tunne ku tietää et on tehny jotain hyvää." Osallistuja 3

5.6 Osallistujien valokuvat ja tekstit

Valokuvaprojektin näkyvimvät tulokset ovat nuorten ottamat valokuvat ja niihin kirjoitetut tekstit:

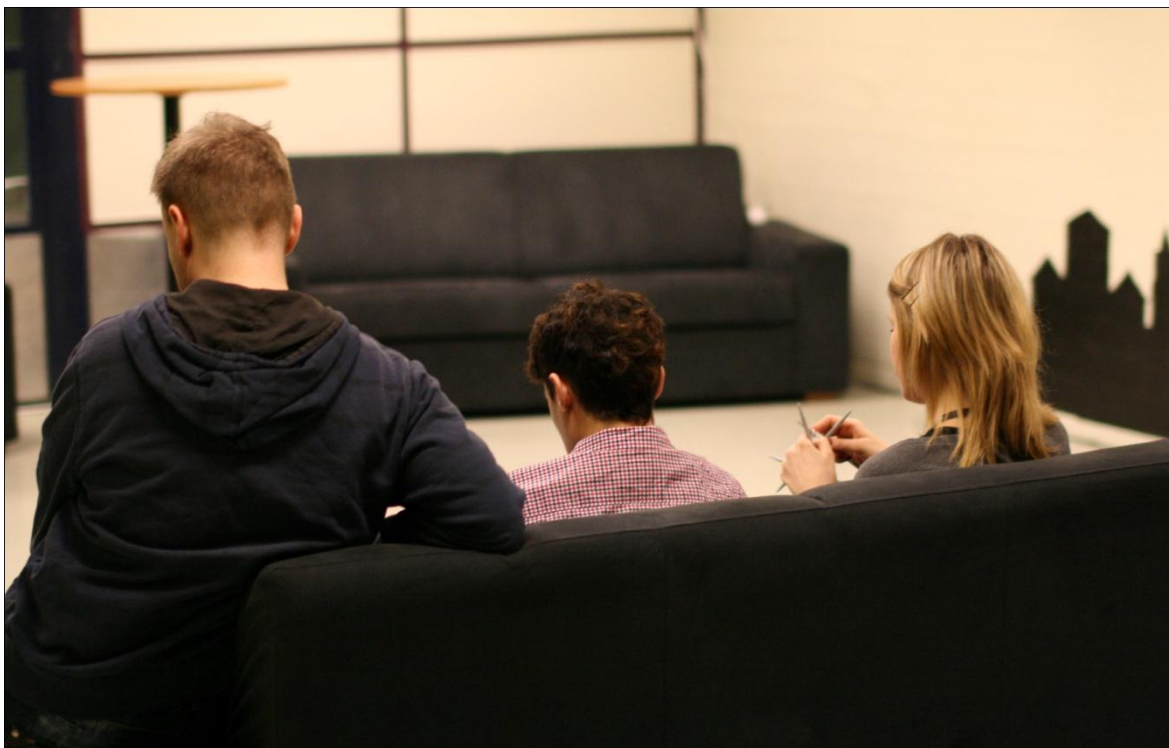
Annetaan elämälle ja toisillemme lahjaksi rauha.

Musiikin soidessa tunnen eläväni omassa maailmassani.

Erilaiset kengät yhdessä,
täydentävät toisiaan omilla persoonillaan,
jakavat itsestään osan toisilleen.

Nuorisotalo on minulle kuin toinen koti.

Älä koskaan luovuta.

Time goes by so fast

Do you ever stop to notice where you're going?

Who we are is what we choose to be

Don't walk past opportunities

Aika kulkee niin nopeasti

Pysähdytkö koskaan miettimään minne olet menossa?

Se keitä olemme riippuu siitä mitä valitsemme

Älä kävele tilaisuuksien ohi

6 Analyysi

Sen lisäksi, että olen tehnyt tutkimusta kyselylomakkeella ja ryhmähaastattelussa, olen koko projektin ajan havainnoinut ja osallistunut myös itse jokaiseen harjoitukseen ja keskusteluun. Tutkimusotteeni on hermeneuttinen, jossa tiedostan omien kokemusteni vaikuttavan analyysiin, toisaalta käyttäen niitä hyväkseni.

Ryhmähaastattelun sitaateista pystyy lukemaan tunnelman, joka ryhmässä oli projektin päätyttyä. Kaikki ryhmäläiset olivat ylpeitä saavutuksistaan ja kokivat projektin onnistuneeksi. Minulle tämä kertoo, että metodini oli onnistunut.

Tutkimuksen validiteettia ja reliabiliteettia voi tarkastella erittäin kriittisesti. Jos ja kun projektin toistaa, ei välttämättä saa samoja tuloksia. Positiivisiin tuloksiin on vaikuttanut minun innostukseni metodia ja ryhmää kohtaan sekä käytännön työskentelytapani, hiljainen tietoni, jota on mahdotonta saada paperille. Tätä ei välttämättä tapahdu toistettaessa muussa ryhmässä, ja erilaisen ohjaajan kanssa. Ryhmäpaine saattaa vaikuttaa negatiivisesti tuloksiin, vaikka sitä ehkäisisikin erilaisilla harjoituksilla. Kaikki kuusi ryhmäläistä vastasivat kyselylomakkeeseen, heistä ryhmähaastatteluun osallistui neljä; aineisto ei siis ole suuri. Se, että osallistujat täyttivät ensin kyselylomakkeen ja vasta sen jälkeen osallistuivat ryhmähaastatteluun vaikutti toivottavasti positiivisesti reliabiliteettiin poistaen osan ryhmäpaineen vaikutuksesta vastauksissa. Edellä mainitut seikat vaikuttavat tutkimuksen reliabiliteettiin. Tutkimuksen validiteettiin vaikuttavat kyselylomakkeen kysymykset, teemat ja kysymysten asettelu ryhmähaastattelussa. Tavoitteenani oli tutkia miten ryhmäläiset kokivat metodin vaikutuksen heidän osallisuuden tunteeseensa, kokivatko he tulleen nähdyksi ja kuulluksi, sekä mitä he oppivat projektin aikana. Olen vakuuttunut, että näihin sain vastaukset niillä kysymyksillä ja teemoilla, mitä kyselylomakkeessa ja ryhmähaastattelussa käsiteltiin.

Olen suunnittelemassa seuraavaa valokuvaprojektia suuremmissa mittakaavassa. Valokuvaryhmään osallistuneista viisi haluaa jatkaa seuraavaan projektiin, jossa he saavat ohjata ryhmiä samalla metodilla, jolla he itse ovat oppineet valokuvalla vaikuttamisesta. He haluavat jatkaa yhteiskunnallista osallistumista ja aktivoida myös muita vaikuttamiseen. Tämä on projektin selkeä tulos. Nuoret kokevat osallisuutta ja haluavat tulevaisuudessa vaikuttaa ympäristöönsä.

Valokuvaryhmäläisistä hän, joka ei halua osallistua seuraavaan projektiin vastasi kyselylomakkeessa, ettei aikaisemmin ollut osallistunut yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen. Hän ei myöskään tullut mainostamaan valokuvanäyttelyä kävelykadulla näyttelyavajaispäivänä kampanjoineille perussuomalaisille. Hän on asunut myös vähemmän aikaa Suomessa kuin muut projektiin osallistuneet. Hän oli harrastanut valokuvausta eniten ennen ryhmään tuloa. Tämän voi tulkita joko niin, että kuvallisen tarinankerronnan metodi ei saanut häntä sen osallisemmaksi kuin aiemminkaan, tai niin, että valokuvaus houkutti koittamaan siipiä yhteiskunnalliseen osallisuuteen. Vaikutuksen saattaa nähdä vuosien päästä.

Eräs ystäväni kävi katsomassa Erilaisuus on katsojan silmässä -näyttelyn ja kommentoi viestissään minulle näin: "Kävin tänään tutustumassa näyttelyyn, ja oli vaikuttava. Vieläkin mietin joitakin kuvia :)"

"Kuville on annettava aikaa vaikuttaa, ja samalla on kyettävä kuuntelemaan itseään erilaisten visuaalisten esitysten edessä. On ymmärrettävä, että katsominen voi jatkua pitkään sen jälkeenkin, kun katseen kohde on häipynyt verkkokalvolta." (Seppänen 2001: 223)

Samalla tavalla koen osallisuuskokemuksen vaikuttavan. Näyttely on kohtaauspaikka aikuisten ja nuorten sekä toisen sukupolven maahanmuuttajien ja kantaväestön välillä. Tämä kohtaauspaikka jää nuorilla alitajuntaan, josta se muistuttaa itseään varmasti vielä monta kertaa.

7 Pohdinta

Suomessa on äänekkäitä mielipiteitä maahanmuuttajista. Keskustelusta on puuttunut erityisesti nuorten maahanmuuttajien ääni. Valitsin toisen sukupolven maahanmuuttajat kohderyhmäkseni, koska olen ollut pitkään kiinnostunut kulttuurien välisestä kommunikaatiosta. Halusin itse tietää, miten he haluavat vaikuttaa yhteiskuntaan ja antaa heille välineen sen toteuttamiseen.

Toisaalta nuorilla oli halu olla ihan tavallisia suomalaisia, toisaalta ryhmän kutsuminen toisen sukupolven maahanmuuttajiksi antoi muillekin heidän laisilleen äänen valokuvanäyttelyssä. Silloin kun mainostin ryhmää koulussa, ja kysyin onko kysyttävää, eräs suomalainen sanoi "Eihän mulla voi olla kysyttävää kun en kelpaa ryhmään." Kun mainostin Lausteen nuorisotalolla, ja sanoin, että ryhmä on toisen sukupolven maahanmuuttajille, tummaihoisen nuori sanoi "En mä ole maahanmuuttaja, mä olen suomalainen. Olen syntynyt Suomessa." Nämä kaksi kommenttia mainostuksen ajalta saivat minut miettimään, onko valokuvaryhmässä järkeä.

Olen iloinen, etten luovuttanut ensimmäisen yrityksen jälkeen. Vaikka on kyseenalaista laittaa yksi ryhmä erityisasemaan, ja määritellä ryhmä joidenkin mielestä kyseenalaisella tavalla. On kyse ryhmän osallisuudesta ja oikeudesta tuoda mielipiteensä näkyviin. Uskon, että se vahvistaa heidän identiteettiään kahden kulttuurin välissä. He kokevat tulevansa hyväksytyiksi juuri siinä missä ovat - mutta vaikuttaen laajemmin ja osoittaen olevansa osa yhteiskuntaa.

Koen kaiken taiteen tekemisen osallisuudeksi yhteiskuntaan. Taide harvoin on itsetarkoitus. Se on ilmaisua, kommunikaatiota ja vaikuttamista. Valokuvaaja, joka haluaa kuvansa näyttelyyn haluaa sanoa jotain, samoin kuin näyttelijä, ohjaaja, tanssija ja viulistikin.

Tutkin sitä, miten ryhmäläiset kokivat metodin vaikutuksen heidän osallisuuden tunteeseensa, kokivatko he tulleen nähdyksi ja kuulluksi, sekä mitä he oppivat projektin aikana. Ryhmäläiset kertoivat kokeneensa osallisuutta ja saaneensa äänensä kuuluviin yhteiskunnassa. Nuoret kokevat pystyvänsä vaikuttamaan ja haluavat jatkaa sen parissa. He oppivat valokuvauksesta, kuva-analyysistä, yhteiskunnallisesta vaikuttamisesta kuvien

kautta sekä uusia asioita itsestään.

Ensimmäinen valokuvaprojekti oli onnistunut kokonaisuus. Metodi toimi osallistamisen välineenä. Toivon, että tulevaisuudessa pääsen vielä kehittämään metodia ja käyttämään sitä erilaisten ryhmien kanssa, opettamaan sitä valokuvauksesta kiinnostuneille pedagogeille ja viemään valokuvalla osallistamista eteenpäin.

Lähdeluettelo

Barthes, Roland. *Sanoma valokuvassa*. Teoksessa: Lintunen, Martti (Toim.). 1984. *Kuvista sanoin - Ajatuksia valokuvasta*. Porvoo: Suomen valokuvataiteen museon säätiö.

Gretschel, Anu; Kiilakoski, Tomi. (toim.) 2008. Lasten ja nuorten kunta. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto. - - - tässä Kiilakosken artikkeli.

Habib, Hasan. *Nuorten muuttajien leimaaminen: Työn kohteet ja tekijät - kenelle toimintaa ja kenen kanssa töitä tehdään?* Teoksessa: Harinen, P; Honkasalo, V; Souto, A-M; Suurpää, L. 2009. *Ovet auki! Monikulttuuriset nuoret, vapaa-aika ja kansalaistoimintaan osallistuminen*. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto.

Haikkola, L; Martikainen, T. *Johdanto - Sukupolvet maahanmuuttajatutkimuksessa*. Teoksessa: Haikkola, Lotta. Martikainen, Tuomas (Toim.). 2010. *Maahanmuutto ja sukupolvet*. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto.

Haikkola, Lotta; Horelli, Tiina; Sotkasiira, Tiina. *Nuoret uuden osallistumiskulttuurin tienraivaajina*. Teoksessa: Paakkunainen, Kari (Toim.) 2004. *Nuorten ääni ja kunnantalon heikko kaiku - nuoret kunnallisessa demokratiassa ja paikallisissa vaikuttajaryhmissä*. Helsinki: Nuorisotutkimusseura.

Harju, Aaro. 2004. *Aktiivisten kansalaisten Suomi : keskustelunavaus järjestöllisen koulutuksen tehostamisesta*. Helsinki: Oikeusministeriö.

Hietaharju, Mikko. 2010. *Kuuntele kuvaa - näkökulmia valokuvan tulkintaan*. Porvoo: Docendo.

Horsdal, Marianne. *Democratic citizenship and the meeting of cultures*. Teoksessa: Bron, Michal; Schemmann, Michael (Toim.). 2001. *Adult education and democratic citizenship IV*. Krakova: Impuls.

Kiilakoski, Tomi. *Johdanto*. Teoksessa: Gretschel, Anu; Kiilakoski, Tomi. (toim.) 2008. Lasten ja nuorten kunta. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto

Liebkind, Karmela; Haaramo, Juha; Jasinskaja-Lahti, Inga. *Kannattaa tutustua paremmin*. Teoksessa: Liebkind, Karmela (toim.). 2000. *Monikulttuurinen Suomi - etniset suhteet tutkimuksen valossa*. Tampere: Gaudeamus.

Litja, Jukka-Pekka. *Kulttuurinen identiteetti pelivälineenä*. Teoksessa: Harinen, P; Honkasalo, V; Souto, A-M; Suurpää, L. 2009. *Ovet auki! Monikulttuuriset nuoret, vapaa-aika ja kansalaistoimintaan osallistuminen*. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto.

Markkanen, Sanna. *Toisen sukupolven koulumenestyksen ymmärtäminen ja tutkiminen Suomessa*. Teoksessa: Haikkola, Lotta. Martikainen, Tuomas (Toim.). 2010. *Maahanmuutto ja sukupolvet*. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto.

Nuorisolaki 2006. <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2006/20060072> (2.4.2011)

Pyykkönen, Miikka; Saukkonen, Pasi. *Nuorisotoiminta, kulttuuri ja monikulttuuriset nuoret*. Teoksessa: Harinen, P; Honkasalo, V; Souto, A-M; Suurpää, L. 2009. *Ovet auki! Monikulttuuriset nuoret, vapaa-aika ja kansalaistoimintaan osallistuminen*. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto.

Seppänen, Janne. 2001. *Katseen voima - kohti visuaalista lukutaitoa*. Jyväskylä: Vastapaino.

Turun kaupungin keskushallinto/Strategia ja viestintä. *Muutoksen suunnat - Ajankohtaiskatsaus Turusta 1/2011*.

<http://www.turku.fi/Public/Default.aspx?contentid=97658&nodeid=4907> (31.3.2011)

Vehviläinen, Jukka. 2008. *Nuorten osallisuushanke - arvioinnin loppuraportti*. Helsinki: Opetushallitus.

YK:n lapsen oikeuksien sopimus.

http://www.unicef.fi/Lapsen_oikeuksien_sopimus_koko (2.4.2011)

Kuva 1. Spectro-kortit ja jääkaappirunous. Kuvaaja: Katja Virolainen.

Liitteet

Liite 1

Valokuvaprojektin kyselylomake

ikä _____
sukupuoli _____

Suomessa   muualla, missä?

äitini on syntynyt _____

isäni on syntynyt _____

olen syntynyt _____ Olen tullut Suomeen _____-vuotiaana.

Miksi tulit valokuvaryhmään? Mistä sait tietää ryhmästä ja miksi kiinnostuit?

Oletko osallistunut aikaisemmin johonkin toimintaan, jossa on tavoitteena vaikuttaa muihin ihmisiin tai ympäristöön? esim. oppilaskunta, joku harrastus, kirjoittaminen, kannanotto, huutaminen, mielipiteen ilmaisu, äänestys. Mihin olet osallistunut? Saitko silloin mielipiteesi esille tai muutettua asioita haluamaasi suuntaan?

Kontakti.

Vietän koulussa aikaa suomalaisen, jolla on suomalaiset vanhemmat, kanssa _____ kertaa viikossa tai _____ kertaa kuukaudessa.

Vietän koulun ulkopuolella aikaa suomalaisen, jolla on suomalaiset vanhemmat, kanssa _____ kertaa viikossa tai _____ kertaa kuukaudessa.

Käyn Turun keskustassa _____ kertaa viikossa tai _____ kertaa kuukaudessa.

Kommentteja edellisiin vastauksiin liittyen:

Mitä olet oppinut valokuvauksesta projektin aikana? (esim. aiheista asettelu, valo, tekniikka)

Mitä olet oppinut valokuvilla vaikuttamisesta ja valokuvien analysoinnista projektin aikana? (esim. spectrokortit, ajankohtaiset valokuvat, vaatekuvasto, logomon näyttely)

Mitä olet oppinut itsestäsi projektin aikana? (esim. kirjoitustehtävät, oivallukset omasta aiheesta)

Muita kommentteja?

Mitä projektista puuttui ja mikä olisi saanut mennä paremmin?

Liite 2

Ryhmähaastattelun teemat ja kysymykset:

- oppiminen
  - Mitä on oppinut valokuvauksesta/kuvallisesta tarinankerronnasta/kuva-analyysista?
  - Mitä on oppinut itsestään?
- kuulluksi tuleminen
  - Kokeeko saaneensa kerrottua jotain tärkeää?
  - Kokeeko, että kuva ja teksti on vaikuttanut johonkin?
- yhteiskunnallinen vaikuttaminen
  - Miltä yhteiskunnallinen vaikuttaminen on tuntunut?
  - Aikooko jatkaa yhteiskunnallista vaikuttamista?
- kritiikin kohtaaminen
  - Onko kohdannut kritiikkiä?
  - Miten siihen suhtautuu?
- palaute projektista
  - Mitä pitäisi kehittää?
  - Mikä on ollut erityisen toimivaa?